

9 Vitesföreläggande

9.1 Allmänt

Skattekontrollen genomförs i de allra flesta fall i samverkan med den skattskyldige. I vissa fall kan det dock bli aktuellt med tvångsåtgärder. De tvångsåtgärder SKV har att tillgå är föreläggande med vite och tvångsåtgärder enligt tvångsåtgärdslagen. I detta avsnitt redogörs för reglerna om föreläggande med vite. När det gäller tvångsåtgärdslagen, se avsnitt 12.

SKV får förelägga den skattskyldige, uppgiftsskyldige och tredje man vid vite att fullgöra sina skyldigheter. Vite får inte föreläggas stat, landsting eller kommun.

Beslutsnivå

Beslut om vitesföreläggande fattas enligt SKV:s arbetsordning av kontorschef eller särskilt förordnad tjänsteman.

Frågan om utdömande av vite prövas av LR enligt lagen (1985:206) om viten.

I ärenden där vitesförelägganden kan bli aktuella är det mycket viktigt att dokumentera händelseförloppet. För att vite ska kunna användas måste det kunna antas att företaget verkligen har de handlingar eller de uppgifter som föreläggandet avser. Vidare bör företaget först ha förelagts eller ombetts att självant lämna ut handlingarna. I vissa fall kan det även vara lämpligt att företaget får en påminnelse innan föreläggande med vite görs.

Rättsfall

KR i Stockholm har i dom den 24 februari 1999, mål nr 7720-1998, prövat frågan om utdömande av vite ska ske då bolaget inom den utsatta tidsfristen hos LR begärt undantagande av de aktuella handlingarna. KR fann att bolaget, i strid med föreläggandet, lämnat den aktuella uppgiften till LR i stället för till myndigheten. Bolaget ansågs inte ha fullgjort vad som ankommit på dem, varför vitet utdömdes.

Styrelseledamot

Om föreläggandet riktar sig till en juridisk person, kan SKV välja om adressaten ska vara den juridiska personen eller dess företrädare. Såväl den juridiska personen som dess företrädare kan också anges som adressater i samma förelägganden (Rune Lavin, Viteslagstiftningen, En kommentar, s. 32). Väljer SKV att rikta vitet mot flera personer får vitet inte åläggas solidariskt. Ett särskilt

belopp ska alltså fastställas för var och en (3 § viteslagen).

Se även Handledning för taxeringsförfarandet (RSV 615).

9.2 Revision

I samband med revision kan SKV enligt 3 kap. 12 § TL förelägga den reviderade vid vite att fullgöra sina skyldigheter. Motsvarande bestämmelser finns i 14 kap. 7 § SBL (genom hänvisning till taxeringslagen) och i 3 kap. 13 § LPP. Bestämmelser om föreläggande vid vite i samband med revision finns också i lagen om skatt på energi, lagen om alkoholskatt, lagen om tobaksskatt samt lagen om skatt på gödselmedel, genom hänvisning till lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

9.3 Skrivbordskontroll

Föreläggande för den skattskyldiges egen beskattning/taxering får förenas med vite enligt bestämmelserna i 3 kap. 6 § TL, 23 kap. 2 § SBL och 3 kap. 3 § LPP (egen uppgift).

9.4 Tredjemansuppgifter

Föreläggande enligt lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter får enligt 17 kap. 8 § LSK förenas med vite. För taxeringsår 2001 och tidigare görs detta med stöd av 4 kap. 5 § GLSK. Motsvarande bestämmelser finns i 23 kap. 2 § SBL samt 3 kap. 5 § LPP. Föreläggande med stöd av 9 kap. 13 § LSE, 31 a § LAS, 31 a § LTS samt 8 b § LSG får också förenas med vite.

9.5 Brottsmisstanke

Konsekvenserna av hur reglerna om skyldigheten att medverka i skatteutredningar förhåller sig till artikel 6 i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har behandlats i prop. 1997/98:10 s. 61 f.

Finns det anledning att anta att den skattskyldige, eller om den skattskyldige är juridisk person, ställföreträdare för den skattskyldige, har begått brott, får den skattskyldige inte föreläggas vid vite att medverka i utredningen av en fråga som har samband

med den gärning som brottsmisstanken avser. (Jfr RSV:s information den 18 december 1997, dnr 9900-97/900, Europakonventionens artikel 6 och skatteutredningar.) Bestämmelserna om att förelägga vid vite i dylika fall finns i 3 kap. 6 § och 3 kap. 12 § TL, 14 kap. 7 § och 23 kap. 2 § SBL samt i 3 kap. 3 § och 3 kap. 13 § LPP.

Vitesförbudet vid brottsmisstanke gäller förelägganden om att fullgöra skyldigheterna vid revision. Vidare gäller vitesförbudet tredjemansförelägganden enligt lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter om den förelagde är misstänkt för brott. Förbudet mot vite vid brottsmisstanke omfattar förelägganden att lämna uppgifter, visa upp handling eller lämna över en kopia av handling som behövs för kontroll av att uppgifterna i den enskildes deklaration är riktiga. Däremot saknas vitesförbudet vid tredjemansföreläggande enligt skattebetalningslagen och lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Av prop. 1997/98:10 s. 64 framgår att förbud mot att i vissa situationer vitesförelägga inträder vid samma tidpunkt som en brottsanmälan ska göras till åklagaren, dvs. så snart det finns anledning att anta att brott begåtts enligt skattebrottslagen. Se vidare avsnitt 17 om brottsanmälan.

Ingen upplysningsplikt

Regeringen anförde i prop. 1997/98:10 s. 61 att ett system där dåvarande SKM skulle behöva lämna upplysningar till den skattskyldige om rätten att tåga under pågående utredning av en fråga, som har samband med den gärning som omfattas av brottsmisstanken, är främmande för svensk rätt. Någon sådan bestämmelse har därför inte införts.

9.6 Oriktig uppgift

När det kan antas att den reviderade eller, om den reviderade är juridisk person, ställföreträdare för den reviderade har lämnat en oriktig uppgift som kan leda till skattetillägg, får den reviderade inte föreläggas vid vite att medverka i utredningen av en fråga som har samband med den oriktiga uppgiften.

Bestämmelserna om att förelägga vid vite i dylika fall finns i 3 kap. 6 § TL, 3 kap. 12 § TL samt i 23 kap. 2 § SBL.

Av prop. 2002/03:106 s. 181 framgår att det kan anses förenligt med Europakonventionen att använda förelägganden som inte är förenade med vite. Det finns inte heller något hinder att vitesförelägga den skattskyldige att lämna uppgifter om andra frågor än den frågan för vilken den oriktiga uppgiften har betydelse.

De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli 2003 och gäller oavsett vilken period som är i fråga.

Det utvidgade vitesförbudet gäller inte tredjemansföreläggande enligt lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter, skattebetalningslagen eller lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

9.7 Litteratur – rättsfall

Lavin, Viteslagstiftningen. En kommentar
RSV:sHandledning för taxeringsförfarandet (RSV 615)

Prop. 1997/98:10 Skattemyndigheternas medverkan i brottsutredningar m.m.

Prop. 2002/03:106 Administrativa avgifter på skatte- och tullområdet, m.m.

RR mål nr 7753-1999

KR i Stockholm mål nr 7720-1998